

BUEJGEREN

Medlemsblad for NBJF

1/95

NBJF'S STYRE:

Formann	Gerd Jørgensen Nestvikveien 4 3135 Torød	
Nestformann	Reidar Korneliussen Vammen 3070 Sande	33779236
Sekretær	Richard Jarlev Lau. Hervigs v. 122 3035 Drammen	
Kasserer	Per E. Bolstad Danskerudveien 12 1430 Ås	64943222
Styremedlem	Bjørn G. Thalerud Kløftefoss 3370 Vikersund	32782838
Styremedlem	Tormod Tobiassen 3534 Sokna	32144296
Styremedlem	Knut Ullevoldsæter Holterveien 14 1440 Drøbak	64931172

INNHold:

Lederen	3
Nyt fra udlandet	4
Buskmændenes bue	5
Lag din egen langbue	8
Hvordan velge bue som passer deg	12
Leserbrev	14
IBEP kurset 1994	15
Sporing	19
Hva er buejakt ?	25

BUEJGEREN'S REDAKSJON:

Ansvarlig Gerd Jørgensen
Annonser Gerd Jørgensen

Forsiden: Løve nedlagt af
Dr. Adrian de Villiers i
1991. Hjertesrud.
Pilen gik gjennom dyret og
trængte 45 cm. (18") ned i
jorden på den anden side.

BUEJGEREN:

Utkommer 2 ganger i året (1.mars og 1.september).
Utgiver: Norske Buejegeres Forening (NBIF).
Årsabonnement/medlemskontingent: Kr. 200,-
Foreningens bankkontonr: 5179 05 04449

Innlegg og foto er velkomne.

Synspunkter som kommer til uttrykk i de
forskjellige artikler er forfatterens og
representerer ikke nødvendigvis NBIF's
holdning.

Stoff til BUEJGEREN må være redaksjonen
i hende senest 4 uker før utgivelsesdato.

**NORSKE BUEJERES
FORENING**

NORWEGIAN BOWHUNTERS ASSOCIATION

Bladet Jakt & Fiske bragte i høst (10/94) en artikel om jagtbuens effektivitet. En artikel som i høj grad bar præg af forfatternes manglende erfaring med, og kendskab om buejagt !

Artikkelforfatterne konkluderede med at buejagt ikke burde tillades i Norge p.g.a. mulighederne for skadeskydning. Imidlertid er forfatternes skriftlige baggrundsmateriale både for spinkelt og for gammelt til at kunne danne grundlag for artikelens konklusioner angående skadeskydninger.

Det er bevist op til flere gange på videnskabeligt grundlag, at skadeskydningsprocenten for buejægere er mindre end eller den samme som for riffeljægere ! Det amerikanske Wildlife Management Institute opgir at i 24 ud af 29 stater er skadeskydningsprocenten for buejægere mindre end eller den samme som for geværjægere. Tilsvarende data findes i dansk jagtstatistik.

Det er for mig en gåde hvorfor artiklens forfattere har gået så mange år tilbage, for at finde videnskabelige rapporter der slår negativt ud for buejægere, når der findes utallige rapporter, specielt blandt de sidste års forskning, der ikke bare indikere men beviser at buejagt er en etisk og human jagtform, som ikke giver større skadeskydning end jagt med gevær !

At artikkelforfatterne åbenbart mener at vi som buejægere er uetiske jagtpsykopater "der er fristet mere end andre jægere til at skyde på dårlige skudsjanser", kan simpelt hen ikke godtages !!

For os buejægere er det de helt korte skudhold der tæller mest - skudhold hvor vi har den størst mulige forudsætning for at kunne aflive vildtet hurtigt og human. Dette står i klar modsætning til enkelte riffelskytter der finder den største prestise i at fælde vildtet på så lang afstand som overhovedet muligt.

I alle jagtsammenhæng, uanset våbentype, må jægeren være voksen og ansvarlig nok til at anerkende sine egne og våbenets begrænsninger !

Norske Buejegeres Forening har svaret på artiklen i Jakt & Fiske, men p.g.a. bladets lange trykkesperiode m.m. kommer dette ikke på tryk før aprilnummeret -95.

Vi i Norske Buejegeres Forening ønsker helt klart at vi engang skal kunne gå på jagt med pil og bue i Norge. Vi mener at vår jagtform har sin plads i det norske samfund, specielt med tanke på det stadig stigende antal jægere og samfundets krav til en mere miljøvenlig form for jagtudøvelse. En jagtudøvelse som også baserer sig mere på vildtets premisser.

Buejagt er en jagtform hvor jagtopplevelsen i sig selv er det væsentlige, og giver jægeren en mere intim kontakt med naturen og sine røtter som jæger.

Du som er interesseret i buejagt og ønsker at kæmpe for vor sak, bliv medlem hvis du ikke allerede er det. Du som er "gammel" medlem - fortsæt med at være det og hjælp til med at verve nye. Hjælp til med arbejdet for at få buejagt tilladt i Norge.

Du som er medlem kan give dit nummer af BUEJEGEREN til det lokale bibliotek, jeger & fiskeforening, viltmyndighed o.s.v. Gør du dette kan du henvende dig til NBJF og gratis få tilsendt et nyt.

Fremfor alt, tab ikke modet. Byråkratiets kværner maler langsomt, og vi har endnu for få medlemmer til at blive hørt for alvor. Derfor er det op til dig at verve nye for buejagten sak.

Gerd Jørgensen

I Danmark har det danske Folketing tidligere, under arbejdet med jagtlovsrevisionen, bestemt at buejagts status i den nye danske jagtlov skulle besluttet på basis af en grundig undersøgelse i samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen (tilsvarende vel omtrænet DN) og Foreningen af Danske Buejægere (FADB).

Miljøministeriet nedsatte en styregruppe som i første omgang besluttede, at der skulle gennemføres en omfattende bueafskydning af diverse hjortevildt på Statsskovdistrikterne under kontrollerede omstændigheder. Diverse personalenedskæringer i de danske skovdistrikter umuliggjorde den praktiske gennemførelse af dette, og næste plan fra Skov- og Naturstyrelsen gik derfor ud på at en større afskydning af dåvildt under hegn skulle danne grundlaget for den aktuelle undersøgelse. Foreningen af Danske Buejægere (FADB) har kategorisk afvist at medvirke til skud, der for eksempel bevidst placeredes i vommen.

Forelagt blandt andet disse overvejelser besluttede den danske miljøminister i oktober måned '94, at undersøgelsens praktiske del skulle skrinlægges og at styregruppens opgave herefter blev at gennemføre en grundig undersøgelse af den allerede eksisterende videnskabelige litteratur om buejagt.

Følgende 5 emneområder skal belyses af undersøgelsen:

- * De dyreværnsmæssige aspekter vedrørende buejagt.
- * Sammenligning mellem effektiviteten af bue og ildvåben (kugle og hagl).
- * Jagtriflens og haglgeværrets effektivitet.
- * Buens effektivitet.
- * Aflivning af dyr ved forblødning.

Styregruppens opgave er at lave den endelige indstilling til miljøministeren, såfremt et brugbart beslutningsgrundlag er tilvejebragt inden den 1. oktober 1997. Indtil da er buejagt stadig tilladt på dispensation, men kun på småvildt og rådyr.

(Kilde: BUEJÆGEREN, FADB, 1/95)

BUSKMÆNDENES BUE

Buskmændene levede engang over store dele af Afrika, men blev gradvis fortrængt af både sorte og hvide.

I dag findes der omkring 60.000 buskmænd - eller /Gwi og !Kung som de kalder sig selv - hvoraf de fleste bor i Botswana og SWA/Namibia. Som så mange andre naturfolk er deres kultur og identitet ved at uddø og de respektive regeringer trækker deres urgamle ret til landet i tvivl.

I 1988 regnede "eksperterne" (etnologer m.m.) med at kun omkring 2000 buskmænd levede som deres forfædre har gjort i årtusinder. Ingen kender tallet i dag.

Min egen interesse for dette folk fik jeg, da jeg som 15 årig fulgte med en Swazi ind i en klippehule. I skæret af hans fakkell og min lommelygte så jeg urgamle malerier af små mænd med buer, på jagt efter eland antiloper.

De få buskmænd som lever på traditionel måde i dag, bor i Kalahariørkenen. De lever hovedsagelig af planter, men alligevel er jægeren den mest ophøjede og centrale person i alle ritualer, og i kulturen som helhed.

Alle mænd er jægere. En mand der ikke går på jagt, bliver regnet for et barn og må ikke gifte sig - for hvordan skal han kunne forsørge sin familie ?

Buskmændenes jagtvåben inkluderer både snarer, fælder, køller, spyd og selvfølgelig bue og pil som deres vigtigste våben.

Sammenlignet med andre buer og pile ser buskmændenes våben ud til at være svage og ufarlige - nærmest som vores første hjemmelavede legetøjsbuer - men selv det mindste sår fra en pil bringer en sikker død, for buskmændene er eksperter i brug af gift.

Pilen er lavet af fire dele, og arkæologiske fund viser at den ikke har ændret udseende og opbygning de sidste 5000 år. Spidsen bliver i dag lavet af tyk hegnstråd af stål, 10 - 12 cm langt. I nødstilfælde bruger man, som før i tiden ben eller sten. Spidsen bliver limet sammen med et kort stykke siv, som danner en slags krave. Dette bliver sat på selve pileskaftet ved hjælp af et stykke ben, der er spidset i begge ender - sammenføjnngen bliver ikke limet. Grunden til dette er at spidsen bliver siddene, selv om dyret klarer at få skaftet rykket af.

Selve pileskaftet er også lavet af siv, ca 35 cm langt, mednock i enden (skåret ind i leddet på sivet). Kraven og pileskaftet er forstærket med små bindinger af dyresener. Umiddelbart under pilespidsen lægges en del bindinger på negnstråden. Dette er for at få en ru overflade, som giften kan klæbe sig til.

For at undgå uheld bliver selve spidsen aldrig smurt med gift, da selv den mindste rift vil være dødelig. Pilen har ingen styrefjer.

En sådan pil er meget let, og ville være totalt uanvendelig uden gift. Pilen i sig selv er kun dræbende på det aller mindste vildt.

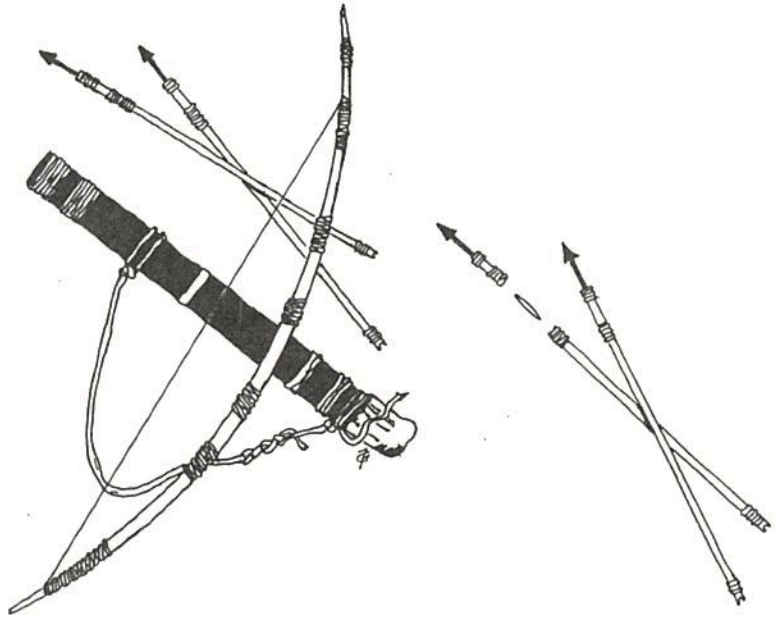
Buskmændene bruger flere forskellige gifte, alt efter hvilken effekt de ønsker. Men den mest almindelig brugte gift bliver lavet af larver af arterne *Diamphidia* og *Polyclada* blandet med plantesaft fra *Amaryllis disticha* og andre planter. Denne gift er yderst dræbende, og til dags dato har man ikke fundet nogen modgift !

Missionæren John Campbell skrev for over 150 år siden, om hvordan en af hans ledsagere blev såret i skulderen af en pil og hvilken effekt pilegiften gav :

"We did everything for the poor wounded man in our power by cutting out the flesh all round the wound, administering eau de luce, and laudanum to mitigate the pain; but he lay groaning the whole night. At half past one, his pain was so great that we were obliged to halt to lay him down under a bush from which he was never to rise. His appearance alarmed us, being greatly swelled, particularly about the head and throat. He said that he felt the poison gradually work downwards to his very toes, and then ascend in the same manner; as it ascended his body swelled He thought he felt the chief strength of the poison to lodge in one of his cheeks, and requested that the cheek might be cut off, which we did not comply with, persuaded that his whole frame was equally contaminated.

The Bushman we had with us said in the morning that he would die immediately on the going down of the sun, which he certainly did; for the sun had not dipped beneath the horizon five minutes before he breathed his last. His countenance was frightful, being so disfigured by the swelling. On his brow was a swelling as large as a goose egg" (Wannenburgh 1979).

De fleste af buskmændenes gifte virker langsomt, og det kan varer fra få timer og op til dagesvis før dyret dør, alt efter hvor giften trænger ind og hvor stort dyret er.

Buen der afskyder de små og lette pile, er tilsvarende let og simpel. Den bliver som regel lavet af en gren fra en brandybush (*Grewia flava*), ca en meter lang og 2 - 3 cm tyk på midten. Buen er forstærket med bindinger af dyresener. Strengen er lavet af plantefiber som tvindes sammen til en lang snor.

Med en trækstyrke på mindre end 20 pund, kan en sådan bue skyde pilen ca 100 meter, men den effektive afstand for maksimal træfsikkerhed med de små lette og ømfintlige pile er kun 25 meter. Dette har igen påvirket buskmændenes måde at jage på. De er eksperter i at komme på tæt hold af dyr, og på grund af giftens langsomme virkning har de også udviklet sig til at blive nogle af verdens bedste sporjægere.

Det eneste buskmændene medbringer når de går ud på jagt er buen og pilene, der ligger i et kogger lavet af barken fra et quivertree (*Aloe dichotoma*) eller camelthorn (*Acacia erioloba*), og med dette udstyr kan han overleve og jage i dagevis uden at gå tilbage til familien før han har fået vildt. I den tørre årstid medbringer han vand i et eller flere strudseæg som bæres i et net af flettet græs.

Gerd Jørgensen

Den enkle langbue er det ældste buedesign som vi kender til. Langbuen har i forskellige udgaver været kendt og brugt af jægere siden den ældre stenalder og frem til i dag. Ser vi bort fra den glasfiberlaminerede langbue og kun tager den ægte langbue af træ, så regner de fleste mennesker denne for en engelsk opfindelse. Det var rigtignok englænderne der gjorde langbuen berømt i middelalderens store slag, men det var de nordiske vikinger som bragte langbuen og brugen af denne som krigsvåben, til England.

The British Longbow Society foreskriver følgende regler, for at en bue kan godtages som en traditionel engelsk langbue:

"Det skal være en bue af traditionel type med "stacked" bug (dvs et tværsnit som en romansk kirkebue i arkitekturen) og hornnocks. Benene skal være af træ alene, og alle overflader konvekse. Længden mellem de to nocks skal, målt langs buens ryg, være mindst 5' (152,4 cm) for buer der er beregnet til pile på 26" (66 cm), og mindst 5' og 6" (167,64 cm) for pile der er længere end 26". Buens tykkelse, dvs afstanden mellem ryg og bugside, må på intet sted af benene være mindre end 3/4 af bredden. Hvor pilen ligger an mod buen, må denne ikke være smallere end nogen del af det øverste ben. Der må ikke være nogen form for pilehylde. De benyttede piles skafter skal være af træ, og styrefanerne skal være fjer".

Dette buedesign er typisk for engelske buer fra 1600/1700 tallet og frem til i dag. Den engelske middelalderbue som blev brugt i krig havde lidt andre mål, bla var buen længere og havde et mere rundt tværsnit. De engelske krigsbuer havde i øvrigt en trækstyrke på mellem 80 - 150 pund.

Den 5300 år gamle mumie kendt som Ötzi eller Ismannen, som blev fundet i grænseområdet mellem Italien og Østrige (Similaunbræen ved Tiseljoch), var bevæbnet med en bue som havde mål der ligger meget tæt på den engelske langbues.

Jeg vil her prøve at beskrive, hvordan du selv kan lave din egen langbue. Hvis man bare er nøje nok, er det ikke vanskeligt. Den vanskeligste del består ofte af at få fat i gode materialer. Beskrivelsen som følger er meget enkel, og for dem der ønsker virkelig at gå i detaljer kan jeg bare henvise til bla Jim Hamm m.fl.'s "Traditional Bowyer's Bible" nr. 1 - 3 eller anden aktuel litteratur. Her kan jeg iøvrigt give et lille tips - fugtighedsmålere kan i Norge bla købes hos Bergsli A/S i Skien, prisen ligger fra ca 1500,-.

Langbuen laves af et stykke træ, men enkelte bruger også to kortere stykker træ, som limes sammen på det sted, der bliver den færdige bues håndgreb. En bue lavet af to mindre stykker perfekt træ, bliver i de fleste tilfælde bedre end en bue af et stykke. De fleste hævder at barlind (*Taxus baccata*) er det bedste og eneste træ man kan bruge til buer, men mange af fortidens buer var lavet af andre træsorter, og amerikanske buemagere har gennem forskning kommet frem til, at det er buens design og selvsagt også den håndværksmæssige kvalitet der er afgørende for hvor god buen bliver. Foruden barlind kan man bruge langt de fleste løvtræsarter som findes her i landet, som feks alm, ask, lønn, birk m.fl. De nordamerikanske indianere brugte bla einer (noget som bla også Hans Rudrudjordet har prøvet - se andet sted i bladet). Bruger du de lettere tilgængelige løvtræsarter, må du imidlertid gøre buebenene lidt bredere og tynnere for at få det bedste resultat. Buen bliver dermed klassificeret som en fladbue (flatbow), men er stadig en enkel langbue.

Buestaven skal være tør for man kan lave buen, dvs at fælde man sit eget træ til buen, må man lade det tørre først. Træ fra trælasthandelen kan som regel bruges umiddelbart, men kan også have godt af at tørre lidt i specielle tilfælde.

Buestaven høvles ned, så buens rygside følger en åre i hele ryggens længde. Fælder man sit eget træ er dette meget enkelt, for da er det bare at fjerne barken for at komme ind til træ med en åre i hele buens ryglængde.

Hvis træets åre gennemskæres på buens rygside, hvor buen vil blive strukket under trækket, vil buen meget hurtigt knække (med mindre det er en meget svag bue). Derfor er langt de fleste træbuer mere eller mindre bølgede i formen, med mindre at buens

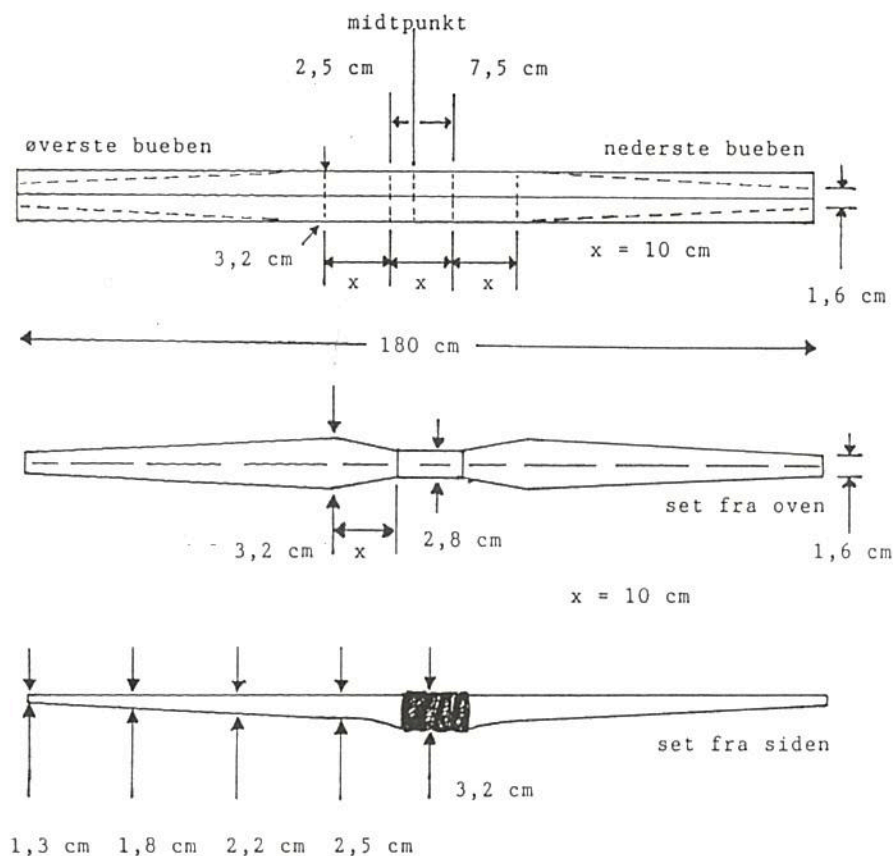
ryg er pålimet en eller anden form for forstærkning. I gammel tid blev buerne ofte forstærket med sener eller råhud, og har man en bue hvor ryggen ikke er helt perfekt, lønner det sig absolut at forstærke ryggen med f.eks. råhud. Den enkleste måde at få fat i råhud på, er at købe et eller to af de tyggeben som er beregnet til hunde, for de er netop lavet af råhud! Tyggebenet lægges i vand og rulles derefter ud i fuld længde. Den fugtige råhud limes på den færdige bue med almindelig snekkerlim (hvid) eller selvfølgelig med hudlim (animalsk lim) som i gamle dage.

Når limen og råhuden er tør trimmes kanterne med en skarp kniv.

Efter at buestaven er høvlet ned, kan opmærkningen af selve buen begynde. Først markeres buens midtlinje, dette gøres ved hjælp af en linjal, lige liste eller en snor som spændes på langs af buestaven.

Derefter markeres buens geometriske midtpunkt, dvs. midten mellem de to bueben. På den ene side af dette midtpunkt markeres en streg 2,5 cm fra midtpunktet - dette vil blive buens øverste bueben. På den anden side af midtpunktet markeres en streg 7,5 cm fra midtpunktet - dette bliver buens nederste bueben. Afstanden (10 cm) mellem de to punkter på hver side af midtpunktet bliver buens håndgreb.

De resterende opmærkninger af håndgreb og bueben fremgår af følgende tegninger:

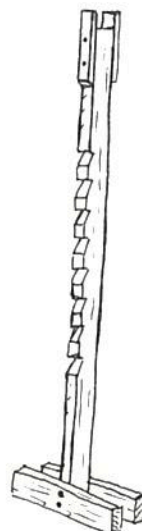

Tværsnit af bueben:
Engelsk langbue.

Tværsnit af bueben:
Fladbue (flatbow).

Tillerredskab - bruges til
at få perfekt tiller på bue-
benene (jævn og ensartet
bøjning af buebenene).

Når buens form er afmærket på buestaven, forarbejdes buen ved hjælp af sav (en bånd-sav er ideel) eller øks, i tillæg til høvel (bugthøvel), grovfil, rasp og sandpapir. Jeg syntes at file/raspe der normalt bruges til hestehove er meget bedre og fjerner mere træ end selv de groveste træfile/raspe man normalt kan købe i "Jernvaren".

Buebenenes bugside gøres tyndere fra håndgrebet og ud mod nockerne - dvs buebenene skal gradvis aftage i tykkelse på bugside. Derefter gøres håndgrebet og buebenenes sideflader plane og glatte, hvorefter bugsidens kanter afrundes kraftigt (engelsk design for barlindbuer. Buer af feks alm, ask eller lignende gøres bredere og mere flade). Rygsidens kanter skal kun afrundes ganske let.

Afrundingen af bugside begynder fra håndgrebet, og på de første 5 - 10 cm skal buetykkelsen aftage mere end ellers, for derefter at gå jævnt over i den tykkelse som er nødvendig for at opnå den ønskede trækstyrke. Tykkelsen afgør hvor kraftig buen er, selvsagt spiller andre detaljer også en rolle for buens trækstyrke, men tykkelsen og bredden på buebenene er de vigtigste.

Når buen har sin grove form, files to sæt nocks (evt bare et) i hver ende af buebenene det yderste sæt ca 2,5 cm fra enderne. Derefter påsættes en prøvestreng og buen trækkes forsigtigt ca. 10 cm, for at se om buebenene bøjer jævnt og ens. Dette er den vigtigste process under hele arbejdet med buen. Englænderne/amerikanerne kalder dette for "tillering" og bruger et enkelt redskab for at opnå perfekt tiller - se tegning. Formålet med "tillering" er at få buebenene til at bøje jævnt og ensartet - det øverste bueben skal bøje en anelse mere end det nederste (ca. 0,5 cm er nok).

Prøvestrengen fjernes og mere træ fjernes fra buens bugside. Fjern kun lidt træ af gangen og sæt prøvestrengen på ofte for at se om resultatet bliver bedre. Gradvist trækkes prøvestrengen længere og længere (jeg plejer at justere op til ca 18" træk-længde og selvsagt mere hvis det behøves - men det er sjældent nødvendigt), hver gang man ser efter hvor buen skal justeres.

Bøjer buebenene ikke helt ensartet afmærkes med blyant hvor de svage eller stive områder er. Prøvestrengen fjernes og de nødvendige korrektioner foretages. De svage punkter aflastes ved at fjerne materiale fra de tilgrænsende områder, og de stive områder

gøres lidt tyndere. Disse korrektioner skal gøres forsigtigt og gradvist. Hver gang sættes prøvestrengen på for at kontrollere om det hjælper.

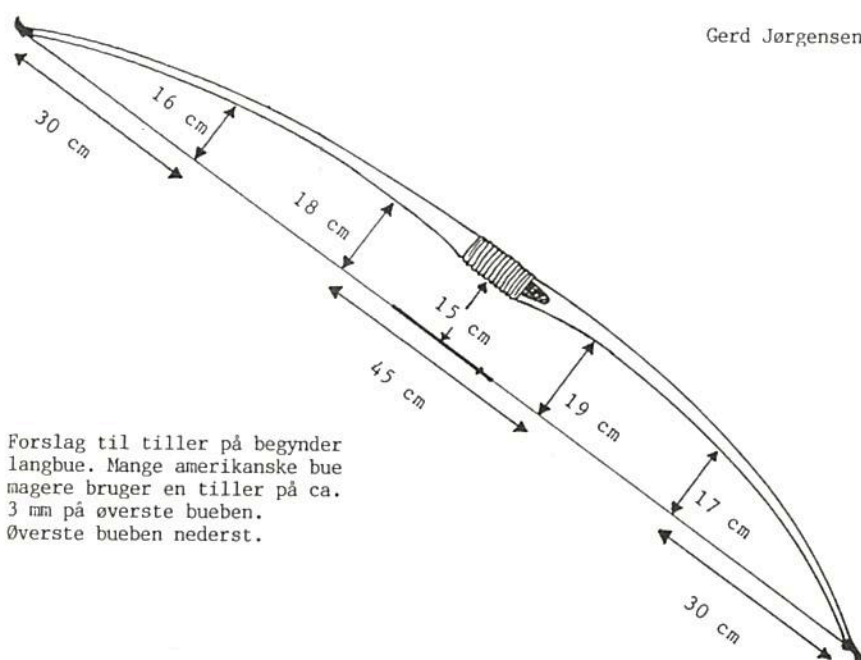
Når man er tilfreds med buens tiller pudses hele buen med sandpapir. Har man lavet to sæt nock i hver ende af buen, fjernes det yderste sæt (dette skal kun bruges under selve tilleringen) og man kontrollerer buens tiller - eventuelt foretages mindre justeringer. Når buen er pudset pæn og glat kan den overfladebehandles med en fugtbeskyttende lak (polyurethan eller lignende) eller olie. Cherokeeestammen og andre indianerstammer brugte bjørnefedt som de gned ind i buen ved hjælp af varme. De gamle engelske buemagere foretrak en behandling med shellak, mens de amerikanske buemagere og buejægere tidelig på 1900 tallet foretrak at blande shellakken med linolie (kogt) - såkaldt fransk politur - fordi denne gav endnu bedre beskyttelse end shellak alene. Buen kan også farves en anden farve. Dette kan være en god ide når det gælder de lyse løvtræsarter, ihvertfald hvis buen skal bruges til jagt. Skal buen farves bør dette gøres før man lakkere den.

Buens trækstyrke måles ved hjælp af en buevægt (alternativt på en badevægt) og vægten skrives på buen med vandfast tush (eventuelt med et ekstra lag lak over).

Når buens overfladebehandling er tør, kan håndgrebet pålimes et stykke skind eller lignende. Det sted hvor pilen kommer til at ligge an mod buen (den har ikke nogen egentlig pilehylde) kan også pålimes et stykke skind, eller en pileplade af ben, horn osv kan indfældes i træet.

En træbue kræver gradvis tilvænnning til den maksimale belastning, derfor bør den ikke tages i fuld brug med en gang. Under de første 100 - 200 skud trækkes strengen gradvist til fuld træklængde. Først når dette er gjort er buen fuldt brugsklar. Enkelte hævder at denne proces med fordel kan gøres over flere dage, for at give buen så langsom en tilvænnning som muligt.

Gerd Jørgensen

Forslag til tiller på begynder
långbue. Mange amerikanske bue
magere bruger en tiller på ca.
3 mm på øverste bueben.
Øverste bueben nederst.

Det er meget viktig at en person finner en bue som passer. Hvis du velger billig utstyr, så vil du kanskje aldri få mulighet til å virkelig like bueskyting i det hele tatt.

Først finn ut om du har høyre eller venstre dominert øye. Høyre dominert er høyre skytter - det vil si du drar strengen med høyre hånd, motsatt med venstre dominert. Det er to måter å finne dette ut på. Første måte:

Hold begge hender foran deg strakt ut, overlapp tomler og fingrer slik at det blir et hull over tomlene. Gjennom dette hullet tar du ut et punkt på veggen og er konsentrert på dette. Før så henderne (hullet) mot ansiktet. Hullet vil ende opp ved det dominerende øye.

Den andre måten: Med begge øyne åpne, hold en hånd foran deg med en finger markert i et punkt på veggen. Lukk venstre øye, hvis din finger fortsatt står stille i punktet er du høyre dominert, i motsatt fall er du venstre dominert.

Neste skritt er nå å fastlegge riktig draglengde. Bruk en veik bue, dra til ankringspunktet. Dra opp flere ganger for at se at du får lik draglengde hver gang. En annen person setter så et merke på pila jevnt med forkanten av buen. En legger så til en ½ tomme (1,3 cm) i tilfelle at draglengden skulle øke noe senere.

Så må vi finne ut hvilken dragvekt (styrke) vi vil skyte med. Men først må vi vite hva slags skyting vi vil utføre. For eksempel jakt eller skiveskyting. Skal du på jakt må du vite om du skal jakte på småvilt eller storvilt. Her finnes det minimums bestemmelser som må oppfylles med hensyn til dragvekten (Norske Buejegeres Forening vil kunne oppgi dragvekt utfra bestemmelsene i FECA, IBEP eller forskjellige krav som myndighetene i hvert enkelt land krever).

Under ingen omstendigheter må du velge en dragvekt du ikke behersker. Da er det bedre å velge en mykere bue til å begynne med, for så å gå over på en sterkere bue etter hvert som musklene trenes opp. (Her kan Norges Bueskytterforbund framskaffe et eget treningsprogram for bueskyttere. Heftet koster cirka 20 - 30 kr).

Å velge for hard bue vil også gå ut over skytingen med hensyn til nøyaktigheten. Når du sitter på gulvet og drar opp buen på normal måte uten anstrengelse, så har du valgt riktig dragvekt.

Compoundbuerne er som regel delt inn i dragvektstrinn på ca. 15 lbs i hvert trinn.

Forhandlere av buer og utstyr finner du ved å melde dig inn i Norges Bueskytterforbund og Norske Buejegeres Forening, og får da tilsendt henholdsvis Buestikka og Buejegeren.

Bueskyting er en av de få og mest fornøyelige sportsgrener som hele familien kan dele sammen. Husk pil og bue er ikke leketøy, men utført med tanke på at sikkerheten kommer først, vil du kunne nyte denne sporten gjennom hele livet.

Per I. Sekkenes

UTSTYR FOR BUEJEGERE

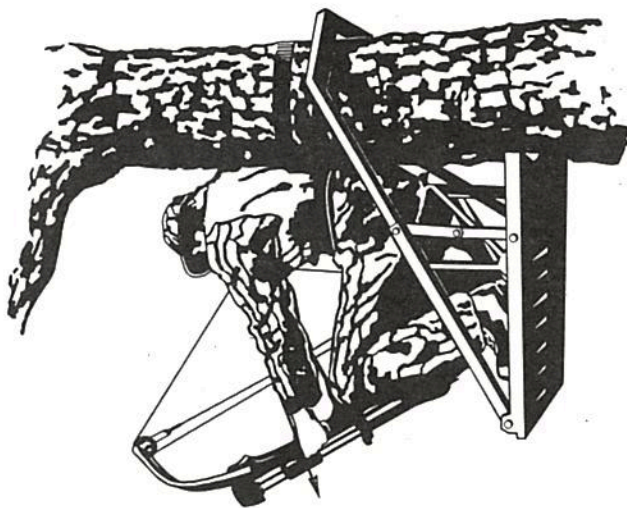
Er du nybegynner, eller er du en erfaren buejeger?
Har du ikke alt utstyret du trenger til jaktturen
i 1995? Eller trenger noe å skiftes ut?

Fortvil ikke! Jeg skaffer utstyr av følgende merker til
svært konkurransedyktige priser:

Mountaineer - Golden Eagle - Bear/Jennings - Darton
- PSE - High Country - Alpine - Hoyt - Martin -
Browning - Oneida Eagle - Xl- Saunders - Golden Key
Futura - Cobra - Pro-Line - Easton - Beman. Samt diverse
tilleggsutstyr fra en lang rekke andre anerkjente
fabrikanter.

Jeg formidler også jaktturet til USA og Canada i
samarbeid med erfarne outfittere/guider i førsteklasses
jaktområder.

For prisliste etc., kontakt:

ARVE O. VESTGÅRD IMPORT

Nadderudveien 86 A, 1347 Hosle. Tlf. kontor: 67 57 13 32 Tlf. privat: 67 15 72 36 Mobiltlf.: 90 08 45 55

Hei,

Jeg er en gutt på 38 år som har pusla litt med bueskyting i noen år. Etter hvert som jeg ble kjent med compoundbuen ble jeg mer og mer fasinert over heltræbuen og instinktskyting, og prøvde å sette meg inn i de gamle jegeres situasjon. Ingen tvil om at det var dyktige jegere.

Begynte så smått å lage noen trebuer, laminerte noen med eit etterhvert standardisert resultat, dei knakk. Har ikke fått laga noen steikeovn enda så jeg får limt under rette temperaturen. Var likevel mest interessert i heltrebuer. Har etterhvert lest ein del litteratur om emnet og det er ein mengde forskjellige tresorter ein kan bruke.

Her på Vestlandet har vi eine. Du kan komme over desse som strekker seg ein 4 - 5 meter til vers. Det er ypperlig buematerial. Dei må vere 2,5 - 3" ved midten, da er det rikeleg å begynne med. På 20 minutter gjorde jeg grovarbeid med øks og kniv, og kunne skyte med den. Og den var strid.

Sammenligna med min Person rec. 60 lb tipper jeg den låg på 80 - 90 lb. Hastigheten på pilene var ganske lik også. Desverre knakk den før jeg var ferdig med den. Den neste vart noe lenger og slapere, men den holdt og går fint å skyte med.

Så lagde jeg ein til, ein kort ein på ca. 58". Der tok jeg noen førehandsregler, jeg kledde ryggen med tynne og smale bjørkefliser. Festa dei med vanleg kontaktlim og surra det tett med sterk hysing på forskjellige plasser.

Har også sat den inn med olje noen ganger. Dei gamle jegere satte inn buene med smelta dyrefett for å holde på smidigheta og ikke tørke ut. Den mangler nok den smidige snerten, men den holder, og er utrolig morsom å skyte med.

Har ei god oppskrift på å garve skinn.

Først må du skyte eit dyr og så ta skinne av det. Videre må det skrapes for kjøtt og fett og likens være nøye å skrape vekk den tynne hinna som dekker innsiden. Bruk lang tid og få eit bra resultat.

Til beredning bruker jeg ei blanding på 1 kg. alun (fåes på apotek), 8 l. vantn og ca. 0,5 kg. fint salt. Rør godt ut så vatnet blir mettet med salt. Så kan skinne legges nedi. Eit rådyrskinn kan ligge fra 7 - 14 dager for å bli gjennomsaltet. Når du tar det opp skal kjøttssiden vere grå og bleik. Da er alt dødt.

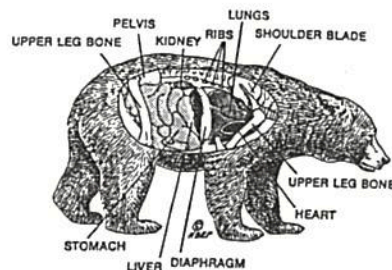
Skyll godt i rennende kaldt vatn. Så må du spenne det opp og strekke det. Det hele må foregå på ein kjøleg plass, det må ikke tørke for fort.

Etter 1 - 2 døgn smører du inn skinne med spenol utkøkt i 20 % vatn. Når skinne begynner å tørke må du begynne å bearbeide det for å få det mjukt. Du treng ingen hjelpemidler bortset fra nevene men det er ein del arbeid over flere dager.

Har selv laga lær som er mjukt som ullteppe, nesten.

Lykke til.

Hilsen Hans Rudrudjordet.

IBEP KURSET 1994

Den 24 - 25 september 1994 afholdte NBJF det første IBEP kursus nogensinde i Norge.

Kurset, som blev holdt på Kløftefoss (Modum Buejegerforening's bane), havde 9 deltagere (der var plads til 10). Alle 9 bestod den teoretiske prøve (= 100 %), men kun 7 deltagere bestod den praktiske skydeprøve (= 78 %).

Totalt 7 buejagere bestod både den teoretiske og praktiske prøve (78 %) og er nu certificerede IBEP buejagere.

IBEP kurset går over to dage og indeholder 16 timers (2 x 8 timer) obligatorisk undervisning.

Kurset begynder med at behandle jagt i almindelighed, hvorfor vi i det hele taget går på jagt, for siden at fortsætte med de specielle krav og metoder som jagt med pil og bue indebærer - buejagerens ansvar, effektivt udstyr, jagtmetoder, skudvinkler, træfområder (de vitale organers placering i vildtet), førstehjælp og så videre. Kurset behandler også buejagt i udlandet.

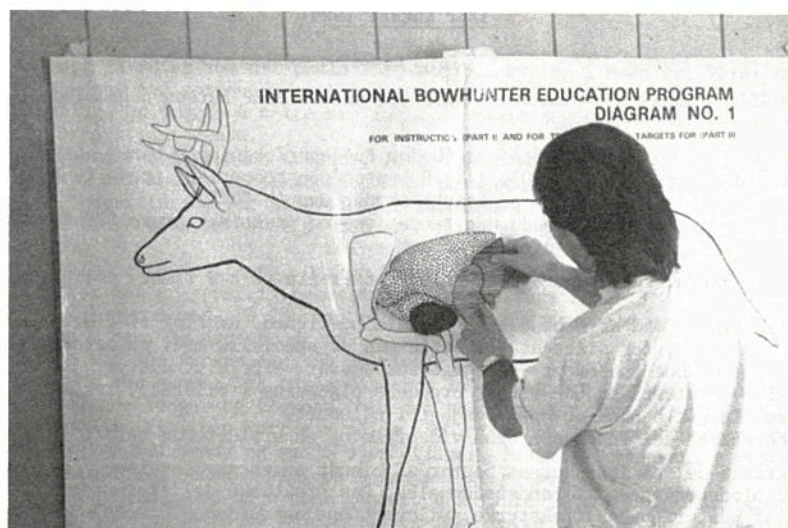
Den teoretiske del inkluderer også videofilm og en afsluttende skriftlig prøve.

Den praktiske del af IBEP kurset består af blandt andet skydeøvelser - en kort jagtsti, blodsporing og afstandsbedømmelse. Den praktiske del afsluttes med kontrol af udstyr (buens trækstyrke, pilevægt og jagtspidens dimensioner/konstruksjon), samt en skydeprøve - se iøvrigt artiklen "International Bowhunting Education Program" side 11 i BUEJGEREN Nr. 1/94 (ekstra kopier koster kr. 30,- pr. stk. inklusiv porto).

Følgende billedereportasje viser dele af kursets indhold:

Santlige deltagere på IBEP kurset 1994.

IBEP gør brug af flere plansjer hvor deltagerne blandt andet skal placere de vitale organer. Placeringen diskuteres og eventuelt ændres af andre deltagere. Fasit præsenteres til sidst.

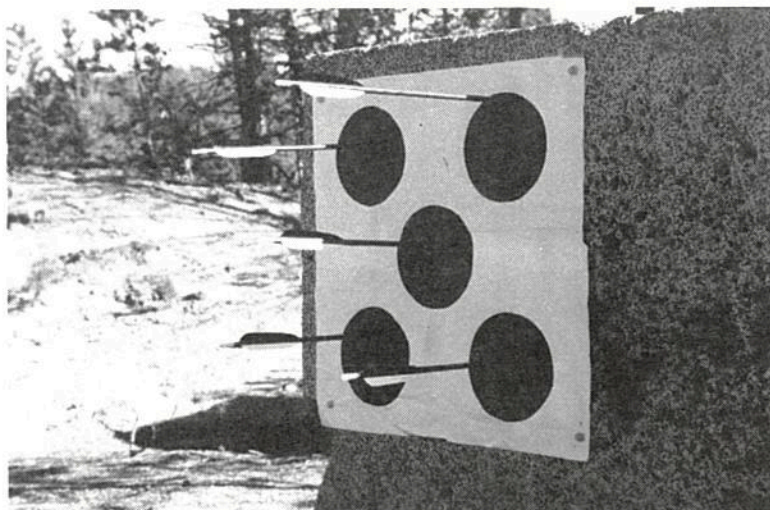
Teksten i kursusheftet blev gennemgået, og de fleste af deltagerne skrev flittigt tillægsnotater.

Til venstre: Jan Olav Asbjørnhus Skyder fra treestand. Sikkerhed m.m. ved blandt andet brug af treestand blev gennemgået grundigt. Desværre havde vi ingen sikkerhedsbælte til treestand'en men det blev poengteret kraftigt at brug af sikkerhedsbælte er et absolut krav (!) under jagt fra treestand.

Under: Vidar Bjørnli i dyb koncentration under EPT skydeprøven.

Over: EPT (European Proficiency Test) prøven. Her har 5 pile ud af 5 skud truffet.

Til venstre: Jan Olav Asbjørnhus her under kontrol af buens trækstyrke.

Tekst og foto:
Gerd Jørgensen

SPORING

Som de fleste andre naturfolk kan buskmændene i det sydlige Afrika finde vildtet ved at følge dets spor, ja faktisk så er buskmanden regnet for at være den bedste sporjæger i verden.

Alf Wannenburgh skriver i bogen "The Bushmen" (1979):

"....After a while the three Bushmen found what they were looking for: fresh tracks, left by a springhare while foraging the previous night, that would lead them to the hole in which it was presently hiding.

Following such a trail is not easy. The tracks are several metres apart and do not follow a straight course. The Bushmen discussed the trail among themselves as they walked. They would point out to one another a scratch mark in the sand that would indicate a point of landing and takeoff between one leap and the next, and the depth and angle of the imprint, together with the direction in which the disturbed sand had been thrown, would reveal to them the distance and direction of the next landing and takeoff point.

The Bushmen could read these signs at a distance of a few metres, while we could find them only if we watched to see where the Bushmen pointed and then examined the ground there closely. Sometimes they amounted to no more than a bent grass blade or a few displaced grains of sand.

The trail led eventually to a warren with entrance and exit tunnels covering a fairly large area. Here the Bushmen spread out and began scrutinising the sand at the mouths of the tunnels for signs of present occupation. When one of them found a hole that looked likely he inserted his hook and began plunging it deeper into the burrow with each thrust in a kind of stoking action, pausing between thrusts occasionally to place his ear against the shaft and listen for sounds of movement underground.

They tried several holes in this way without success. When we thought we knew the signs they were looking for, we began examining entrances ourselves. Finding marks outside one of them, we called to Gumtsa's father-in-law, who happened to be nearest. But he merely glanced from a distance at what we were pointing to and said: That was yesterday".

Få såkaldte civiliserede mennesker kan følge dyrespor over længere afstande og over længere tid, i alt slags terræn. Naturfolkene brugte og enkelte bruger endnu sporing både før, under og efter jagten.

Jeg vil her prøve at beskrive lidt af de forskellige grundprincipper i sporing, som den bruges af blandt andet buskmændene. Samtidig vil jeg påpege, at dette langt fra er dækkende for et så stort og omfattende emne som dette.

De fleste europæere tror at sporing er at identificere og følge et dyrespor. Men dette er kun en lille del af sporingen som helhed.

I et eneste tydelig spor kan en god sporjæger se hvilket dyr, der har lavet sporet, men også dyrets størrelse, vægt, køn, alder, hvornår det gik forbi, hvor det kom fra, hvilken vej det så, om det var svagt eller sundt og mange andre detaljer kan læses i sporet. Buskmændene siger at selv dyrets tanker står skrevet i et enkelt sporaftryk.

For at kunne spore vildt må man være i stand til at vurdere sporet ud fra det rent fysiske bevis (sporet og andre sportegn), kendskab til vildtet og ikke mindst sin egen intuition.

Man må være i stand til at iagttage alting meget grundigt. En god naturiagttager vil også blive en god sporjæger. Ved at have et dybt kendskab til det enkelte dyr og dets spor og andre sportegn, kan man også få en fornemmelse af, hvad dyret har gjort, hvad det vil gøre og så videre.

Den eneste måde at lære at tolke et spor på, er ved at se det blive lavet og derefter undersøge de enkelte aftryk.

Når man har fundet et dyrespor, analyseret og identificeret det, har de fleste en tendens til at "storme" afsted i sporets retning, og dermed overse små vigtige detaljer. Men her må man huske på at selve målet med sporingen er ikke kun at identificere og følge sporene, men mere det at læse sig til helheden ud fra sporene og deres placering i landskabet. Det bliver sagt om trackerne (sporjægerne) - som hovedsagelig var buskmænd og owambo folk - i nogle af de nu nedlagte syd afrikanske militærbataljoner (feks Ops.K/Koevoet), at de kendte deres "mand" allerede før de fandt ham, når de sporede SWAPO terrorister som havde infiltreret det nordlige SWA/Namibia. De samme sporjægere fik normalt en enorm hovedpine efter længere tids sporing på grund af de store krav til koncentrationsevnen, som det kræves til at spore folk som har gode kundskaber og praksis i at slette næsten alle spor efter sig.

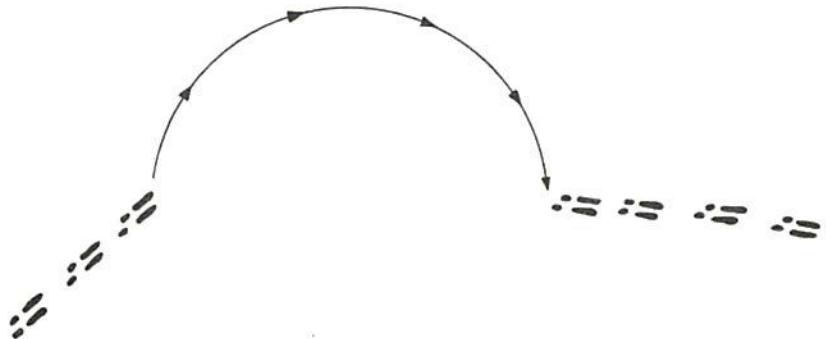
Når man sporer må man forsøge at få overblik over det aktuelle område man befinder sig i, samt prøve at besvare følgende spørgsmål:

- * Hvordan ser landskabet ud, er det fladt, kuperet, tæt skov, søer eller lignende? Hvordan vil dette påvirke vildtets færden i terrænet?
- * Hvilke ændringer har påvirket området i de sidste år, har der været skovbrand, oversvømmelse og så videre?
Er der forurenet eller andre menneskelige påvirkninger, og hvilken effekt kan dette have på vildtet?
- * Hvilke planter vokser i området, og hvilke af disse vil være af interesse for vildtet?
- * Hvilke muligheder har vildtet for at få vand?
Hvis du ikke umiddelbart kan se nogen vandkilde, hvor er det så logisk at vildtet vil gå for at drikke (hvor er nærmeste kendte vandhul)?
- * Hvilke andre dyrearter lever i området, og vil disse skabe et konkurrenceforhold for føden?
Vil dyret du sporer være bange for andet vildt, og hvilken effekt har dette på dyrets adfærd?
- * Hvordan er vejret og hvordan påvirker dette vildtet?
- * Hvilken tid på dagen er det, og hvordan påvirker dette vildtet?
- * Hvilken årstid er det, og hvilken effekt har dette på vildtets adfærd?

Listen er ikke fuldstændig, da der altid vil være mulighed for flere spørgsmål. Hvis man tager sig tid til at besvare disse før man sporer, vil man være bedre forberedt, fordi man vil begynde at forstå hvordan et givet område dikterer både plante og dyrelivet, og specielt vildtets færden i terrænet. Yderligere vil det bevirke at man ikke stormer blindt afsted på et eller andet tilfældig spor, men følger et logisk og meningsfuldt mønster af aftryk der fører en til det dyr man ønsker at opspore.

Når man er færdig med at analysere sporet og ellers er klar til at påbegynde sporingen, er der igen visse regler man må følge for at få bedst mulig resultat:

- * Tegn en nøjagtig skitse af et tydeligt aftryk. Dette gælder specielt for begyndere men også ellers, idet det kan være vanskeligt at kende sporet igen, hvis det blander sig med flere af samme dyreart. Yderligere vil man bedre mærke sig de små detaljer, der er specielt netop ved dette dyrespor - ting der er helt individuelt fra dyr til dyr.
- * Betragt sporet mod solen. Hvis sporet er meget tydeligt, er det ikke nødvendigt at følge denne regel slavisk, men den er en god hjælp ved utydelige spor, idet at skyggen der kastes af sporets kanter træder bedre frem, når man har en lyskilde på modsatte side af sporet. Det bedste tidspunkt at spore på er tidlig morgen og sen eftermiddag. Midt på dagen står solen højt på himmelen, og skyggerne er mindre.
- * Tag et overblik over sporet som helhed. Det er lettere at se hele rækken af spor end det enkelte aftryk.
- * Følg sporet på afstand - se sporet så langt fremme som muligt. Det er lettere at se et spor i en skrå vinkel, end hvis man ser på det i en ret vinkel, specielt på hård bund og i fugtig græs.
- * Brug alle sanser til selve sporingen. Hør efter fuglenes sang, grene der knækker, lugt efter de specielle dyrelugte og så videre. Det kan i denne forbindelse nævnes at fuglen Yellowbilled Oxpecker (*Buphagus africanus*) praktisk talt "bor" på kroppen af bla bøffel og næsehorn, og at under meget gode forhold kan et menneske lugte en Waterbuck (*Kobus ellipsiprymnus*) på en afstand af op til 150 - 200 meter !
- * Følg sporet så lydløst som muligt. Jo nærmere du kommer dyret, jo mere må du begynde at snige dig frem. Hold dig i læsiden af dyret.
- * Når du følger sporet så gå langs siden af dette. Gå aldrig direkte på sporet, da du så vil ødelægge dette og dine chancer, for et godt udgangspunkt for at finde sporet igen, hvis du skulle miste det.
- * Lad være med at snakke med andre når du sporer. Bortset fra at skræmme vildtet, vil det bryde din koncentration. For at kunne spore må man være i dyb koncentration, fri for ord og tanker der distraherer - dette gælder specielt på et vanskeligt spor. I det øjeblik du taler med andre eller tænker på dine kolde fødder, vil du ikke være i stand til at følge et krævende spor.
- * Sæt dig selv i dyrets situation. Hvis du taber sporet, må du spørge dig selv, hvad du ville gøre hvis du var netop det dyr som du sporer (feks en ræv). På denne måde har du større chancer for at finde sporet igen. Jo mere kendskab du har til dyret, jo bedre kan du besvare de spørgsmål der dukker op.
- * Hvis du taber sporet, så afmærk det sidste spor, og gå rundt om det i spiral. Måske finder du det ikke på den første runde, men der er håb på den næste. Dyret har efterladt sig spor, og hvis du er grundig nok, vil du også finde dem:

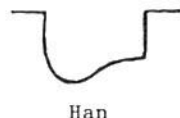
* Tag landkending når du begynder at spore, og se dig nu og da tilbage. Dette gælder specielt hvis du ikke kender området du sporer i fra før, og hvis du ikke er i stand til at følge dit eget spor tilbage til udgangspunktet (backtracking).

Som før nævnt kan naturfolkene se både dyrets køn, alder, størrelse og så videre ud fra sporet. For en nybegynder er dette umuligt, men med lang tids træning kan det læres.

For at bestemme dyrets køn begår mange den fejl, at de tror at et stort sporaftryk automatisk er fra et handyr - uheldigvis er mange af de største dyr der er rapportert hundyr, så sporets størrelse alene kan ikke give et klart svar.

Den mest enkle måde at bestemme dyrets køn på ud fra sporet, er baseret på det faktum at alle handyr er tilbøjelige til at lægge vægten på ydersiden af foden på bagbenene (pga kønsorganerne), mens hundyr er tilbøjelig til at lægge vægten på inder-siden af foden på bagbenene.

Dette vil vise sig i form af at enten ydersiden eller indersiden af et enkelt sporaftryk (bagben) er dybere end resten af sporet. Men metoden er langt fra fejlfri, og kræver utrolig megen træning før den er brugbar.

Venstre bagben

Venstre bagben

Finder man et sted hvor dyret har urineret, er det endnu lettere. For eksempel vil hanræven urinere på samme måde som en hanhund, det vil sige at den løfter det ene bagben og sender urinstrålen skråt fremad - som regel noget udenfor tre tydeligt markerede sporaftryk. Hunræven vil derimod sætte sig på hug, så urinen vil ligge mellem sporene efter de to bagben.

Når hjortene urinere indtager de en stilling med skrævende bagben, og samtidig synker de lidt ned i forbenene. Hannen vil placere urinen mellem sporaftrykkene efter forben og bagben. Hunnen vil placere den bag sporene efter bagbenene.

Han

Hun

Ræv

Han

Hun

Hjort

Selv om at det kræver en hel del erfaring, er dyrets vægt lettere at bestemme ud fra et enkelt sporaftryk end kønnet på dyret.

De fleste dyr har 4 ben, hvilket betyder at hvert enkelt fodaftryk (sporaftryk) er lavet med cirka 1/4 del af dyrets totalvægt. Hvis man kan finde ud af hvor kraftigt et tryk, der skal til for at lave det enkelte aftryk, er det en enkel sag at multiplicere med 4 for at få dyrets vægt.

For at finde ud af dette kan man lave lignende aftryk med fingerne, hånden eller hælen og ud fra dette bestemme hvor mange kilo, pund eller gram, der skal til for at lave et tilsvarende aftryk.

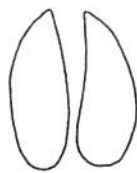
En anden måde er at iagttage dyr af forskellig art, vægt og størrelse, for derefter at sammenligne de enkelte dyrs spor.

Yngre dyr har en kortere gangart og mindre sporaftryk end ældre. Både nyfødte og meget gamle (eller sårede/syge) dyr går med benene kraftigt spredt, fordi de ikke er helt sikre på benene - derfor har de ofte også en uregelmæssig og vaklende gang.

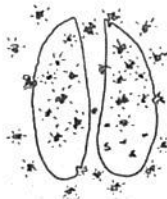
For jageren der følger et spor, er det vigtigt at vide hvor lang tid siden, det er at dyret befandt sig, der hvor han finder sporet. Hvis han vil have mad nytter det ikke noget at følge et spor, der er flere dage gammelt.

Det er lettest at se hvor mange dage et spor er gammelt. Det gøres ved at vide hvordan vejret har været de sidste par dage (endnu et eksempel på at sporing kræver gode naturiagttagelser).

Vi kan for eksempel sige at et dyr lavede et spor tirsdag morgen klokken 05:00. Tirsdag er en klar efterårsdag med sol. Onsdag formiddag regner det i cirka en time. Klokken 11:30 om torsdagen blæser det kraftigt, og fredag formiddag hvor solen skinner kommer du og finder sporet.

Tirsdag

Onsdag

Torsdag

Fredag

Du undersøger sporet og ser at blade og kviste er blæst op i det. Da du ved, at det blæste kraftigt torsdag klokken 11:30 må sporet altså være ældre end dette.

Forsigtigt løfter du bladene væk, og ser at sporet er fyldt med små runde fordybninger. Du ved at disse er spor efter regn, og dermed ved du også at sporet er lavet før onsdag formiddag. Men hvor lang tid før ?

Det er først og fremmest vejret der påvirker sporets udseende over tid. Umiddelbart efter at et aftryk er lavet, vil kanterne tørre ind og falde ned i sporet. Sporet vil derefter gradvist forsvinde mere og mere. Hvor hurtigt dette vil ske afhænger af vejr og jordbund.

At kunne afgøre hvor mange timer gammelt et spor er, kræver utrolig lang erfaring i sporing. Den eneste måde man kan få denne erfaring på, er ved at studere tusindevis af spor, som man kender tidspunktet de blev lavet på, og derefter kan sammenligne dem med andre over tid.

Eventuel afføring i sporet er en god hjælp til aldersbestemmelse, idet at denne også kommer under indflydelse af vejr, vind, sol, fugle og insekter. Hvis buskænderne finder afføring i sporet stikker de fingerne i den, tager den op og lugter til den og i enkelte tilfælde smager de også på den, og kan derefter bestemme både sporets alder, hvad dyret har spist og eventuelt også dyrets køn.

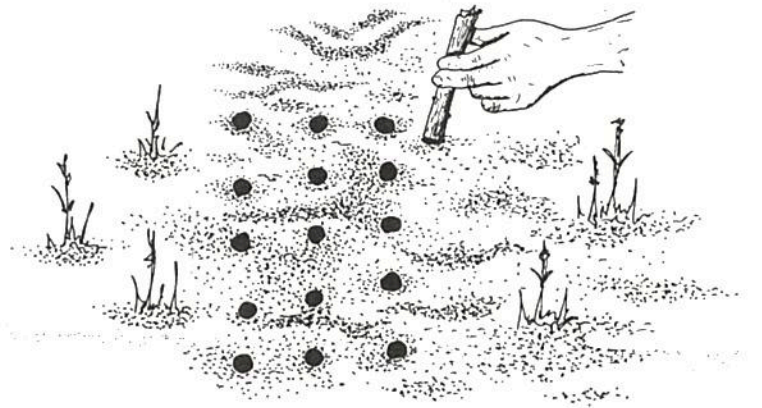
For at få erfaring i at kunne bedømme sporets alder, findes der en enkel metode, der

er brugt af blandt andet Cheyenne indianerne og andre når de skal lære at bedømme alderen på forskellige spor.

Denne metode går ud på at lave 4-5 aftryk ved siden af hinanden, flere gange i løbe af en dag (for eksempel hver 3, 4 eller 6 time). Derefter kan man dagligt lave nye og studere disse samt sammenligne dem, indtil de er forsvundet helt.

Ved at gøre dette flere gange i forskellig slags jordbund og under forskellige vejr forhold, kan man opbygge sin egen erfaring endnu bedre end ellers, idet man ved nøjagtig hvor længe siden det er, at det enkelte aftryk blev lavet - og umiddelbart kan sammenligne det med andre man også kender det nøjagtige tidspunkt for. Lav altid et nyt aftryk, så du har noget helt friskt at sammenligne med.

Gerd Jørgensen

Følgende er et udkast til NBJF's nye informationsfolder om buejagt. Denne vil senere blive trykt som et eget hæfte og sendt til alle interesserede som henvender sig til NBJF angående information om buejagt m.m.

Dette er ikke et forsøg på at nedgradere riflen og riffeljægere, men eftersom disse er de eneste tilladte jagtvåben her i landet, må vi nødvendigvis sammenligne enkelte funktioner mod disse for at kunne vise at også pil og bue er et effektivt våben, som dog fungerer efter helt andre principper end krudtvåben.

De fleste mennesker som aldrig har skudt med en kraftig jagtbue bliver ofte overrasket over at høre at pil og bue kan nedlægge selv det største vildt på få sekunder. Langt de fleste kender kun buen som et simpelt legetøj fra barndommen.

En jagtbue på 50 pund eller mere er imidlertid et særdeles kraftigt våben, som med en korrekt jagtpil er i stand til at nedlægge alt jagtbart norsk vildt. Ja, de kraftigste jagtbuer er med en tung pil og solid skærende jagtspids i stand til at nedlægge det største landlevende dyr, elefanten, med en enkelt pil på under 45 sekunder. Tidligere tiders jægere har gjort det, Howard Hill og Fred Bear gjorde det på 50- og 60-tallet, og Dr. Adrian de Villiers m.fl. har gjort det nu i 90-årene.

NATURFOLKENES JAGTFORM

I tusindevis af år har mennesket levet i nær kontakt med naturen. Naturfolkene levede i og af naturen, og for dem var jægeren den mest centrale person.

Jagten foregik ikke for fornøjelsens skyld, men satte store krav til effektivitet, både til jægeren og hans våben. Jagten med buen, som er det mest effektive af de primitive våben, gav jægeren og hans familie både kød og skind til mad og klæder, og satte ham dermed i stand til at overleve.

Jægeren havde et nært og intimt forhold til naturen, og selvsagt en dyb respekt for denne. Buerne var enkle træbuer og pilene havde spidser af ben eller flint. Med disse enkle redskaber fældede jægeren vildt på alle størrelser, inklusiv både hjort og elg. Enkelte naturfolk brugte buen til jagt på så stort vildt som elg, bøffel og elefant selv et godt stykke ind i dette århundrede. Enkelte steder i Asien, Afrika og Syd Amerika er buen også i dag et naturligt redskab og våben i det daglige liv både til jagt, krig og forsvar.

Buen er et internationalt våben, det eneste sted man i ældre tid ikke kendte til buen var i Australien, og selv i dag er buen det mest udprøvede jagtvåben som findes - også med hensyn til videnskabelig forskning på moderne jagtvåbens effektivitet. Set i et historisk perspektiv har buen fældet tusindevis af mere vildt end moderne ildvåben som riffel og haglgevær.

Som en overraskelse for mange udskiftede mennesket ikke buen og pilen med riflen på grund af at ildvåbenene var mere effektive jagtvåben, men fordi riflen blev lettere tilgængelig p.g.a. krig og ufred - et faktum de fleste historikere er enige om.

Den eneste fordel riflen havde (og stadig har) var en længere rækkevidde, men for dette måtte man dermed acceptere kødødelæggelse, hørselskader og senere forurening (bly og støj) m.m.

Dagens buejægere er på samme måde som naturfolkene henvist til sin kundskab og evner som går tilbage til de ældste tiders jægere, for at kunne lykkes i jagten. Den moderne buejæger søger en jagtform hvor jagtopplevelsen i sig selv er det væsentligste, og gir jægeren en mere intim kontakt med naturen og sine røtter som jæger.

Buejagt er i dag et udtryk for den respekt og grundlæggende efterstræbelse vi har for at øge vor forståelse af og deltagelse i naturens mosaik, og det oprindelige forhold mellem jæger og vildt. En jagt på vildtets vilkår !

DEN MODERNE BUEJAKTS OPRINDELSE

Buejagt som jagtform var sidst i forrige århundrede mere eller mindre glemt i den så kaldte "civiliserede" verden, og en af de første som i nyere tid genopdagede buejagt ens spænding og intime kontakt med naturen, var amerikaneren Maurice Thompson.

Som barn havde både Maurice og hans bror Will lært at skyde med bue af en eneboer på deres far's plantage i North Georgia. Under den amerikanske borgerkrig (1861 - 1865) var begge brødre sydstatssoldater. Maurice blev alvorlig såret, og efter krigen var lægens råd, at han skulle tilbringe mest mulig tid udendørs. Brødrenes hjem var nedbrændt og alle ejendele var ødelagt eller konfiskeret. Som tidligere sydstatssoldater havde de ikke tilladelse til at have skydevåben, hvilket resulterede i at de drog ind i skovene, hvor de levede af jagt med pil og bue.

Maurice Thompson skrev senere en bog ("Witchery of Archery", 1878) om sine oplevelser som buejæger. Denne bog øgede interessen for buejagt i USA. Alligevel sænkede glemselens slør sig endnu engang over jagtformen indtil der indtraf en begivenhed, som for altid vil være en vigtig hændelse i den moderne buejagts historie. I august 1911 blev Ishi "opdaget". Ishi var den sidste overlevende fra Yahistammen i Californien, en stamme som alle troede var uddød 40 år tidligere, nedslagtet af nybyggere. Ishi opholdt sig i de 5 år han levede i den "civiliserede verden" på et etnografisk museum i Californien, og lærte at snakke så godt engelsk at han uden besvær kunne kommunikere med sine omgivelser. Ved et tilfældigt sammentræf blev han ven med to mænd, som mere end nogen andre skabte interesse for moderne jagt med pil og bue. De to mænd var Arthur H. Young (1883 - 1935) og Saxton T. Pope (1875 - 1926).

Saxton Pope og Art Young blev fasineret af Ishi's færdigheder med buen, og han lærte dem at skyde med bue og fremstille deres egne buer og pile. Pope og Young blev passionerede buejægere, og ved hjælp af enkle langbuer nedlagde de alle former for amerikansk vildt, inklusivt den frygtede grizzlybjørn. Senere rejste de på safari i Afrika hvor de også nedlagde flere dyr, blandt andet løve.

Pope og Young's færdigheder med buen og deres bøger (bl.a. "Hunting with the Bow and Arrow", 1925 og "Bows and Arrows", 1923) øgede nærmest eksplosivt interessen for buejagt verden over. Senere kom flere berømte buejægere som Howard Hill, Fred Bear, Ben Pearson med flere.

Også i Skandinavien steg interessen for bueskydning og buen som jagtvåben.

Under krigen (2.nde Verdenskrig) steg interessen yderligere, specielt i de besatte lande. Stort set alle skydevåben blev konfiskeret, og det var forbundet med fare for eget liv at have og anvende selv et jagtvåben som haglgeværet. Buen var imidlertid ikke regnet som noget våben, og i både Norge og Danmark begyndte enkelte at udøve mere eller mindre skjult buejagt.

Buen havde aldrig været forbudt, men kun glemt som jagtvåben, og det er først i de senere år at buen pludselig blev forbudt brugt til jagt i Norge.

I Finland har buen haft en nærmest ubrudt tradition som jagtvåben helt tilbage til de ældste tider, og har derfor altid været tilladt. I Skandinavien er det i dag kun Norge og Sverige der ikke tillader buejagt.

JAKTETIK OG BUENS EFFEKTIVITET

Det normale og eneste etisk accepterede jagtskud rettes altid, uanset våben, mod vilts vitale organer - det vil sige hjerte og lunger. Dyret dør af forblødning når blodkarrene skades.

Jagtpilens barberbladskarpe spids virker ved at gennemskære blodkar istedet for som riffelkuglen at slide dem i stykker. Et piletræf i de vitale organer vil resultere i en hurtig blodudtømming og kraftigt fallende blodtryk, som medfører bevidstløshed og død. Hvis hjertet eller aorta gennemskæres, ophører blodtrykket nesten umiddelbart. Blodtilførelsen til hjernen standser, og bevidstløshed indtræder inden 8 - 15 sekunder. Hjernecellerne skades og dør efter yderligere 4 - 5 sekunder. Dette vil sige at døden vil indtræde i løbet af 12 - 20 sekunder.

Ved træf i ikke-vitale organer vil pilen lave et sår med en ren snitoverflade, uden bensplinter, hår m.m. i såret - som ved riffelskud - og såret er dermed mindre udsat for infeksjoner. Amerikanske undersøgelser viser at dette er årsagen til at eventuelle skadeskydninger med bue ikke har særlig stor dødelig udgang, og yderst sjældent påvirker dyrets almene sundhedstilstand.

Bjørn Magne Lie med
asiatisk (australsk)
vandbøffel.

Skudafstand var cirka
25 meter. Bøflen gik
40 meter efter skud-
det.

(foto: Bjørn M. Lie)

Når det gælder skadeskydning generelt, viser studier gjort af blandt andet New Jersey Division of Fish, Game and Wildlife, i nogle af de mest pressede jagtområder, at buejagt giver en skadeskydningsprocent på mellem 3 - 5 %. Undersøgelser og forsøgsjagter i staterne New York og Missouri giver tilsvarende data. Sammenligner vi dette med omfanget af skadeskydning under jagt på hjortevildt i Norge, hvor skadeskydningsprocenten er på 8 - 10 % (beregnet af faggruppen som laget indstillingen til loven om ettersøkhunder), er buejagt klart at foretrække.

En større undersøgelse gjort af det amerikanske Wildlife Management Institute viser at i 24 ud af de 29 stater som undersøgelsen omfattede, var skadeskydningsprocenten for buejægere mindre end eller den samme som for riffeljægere. Dansk vildtstatistik giver tilsvarende resultater.

Uanset hvilken riffelkaliber man skyder med, er det normalt at dyret springer en kortere strækning før det falder omkuld. Præcis det samme sker ved et piletræf. Ved tilsvarende træf er effekten af et pileskud og et riffelskud stort set den samme. Både praktisk jagt og videnskabelige undersøgelser viser klart at flugtstrækningen efter

pileskud ikke skilder sig fra tilsvarende træf med et kraftigt kuglevåben.

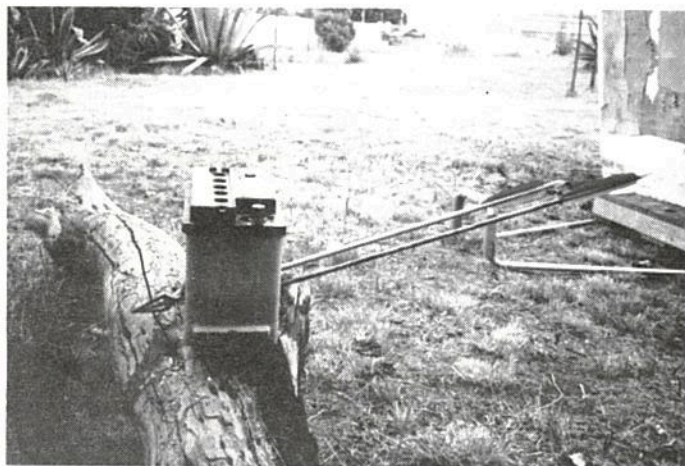
En udtalt prestisje blandt mange riffelskytter ligger i at skyde vildtet på så lang afstand som muligt. For buejægeren er det de aller nærmeste skud, der er de mest prestisje fyldte. Dette kendetegnes ved at den gennemsnitlige skudafstand under buejagt er på cirka 18 meter.

Buens egenprecision med jagtpile er cirka 2 - 3 centimeter på 60 meter, og pilen er dræbende helt til det ytterste af sin bane (et par hundrede meter). De jagsmæssige forhold medfører dog at afstanden afkortes til 15 - 35 meter, præcis som for et haglgevær.

Når det gælder gennemtrængningsevne, er det ikke meget som slår en moderne jagtbue. Man kan for eksempel skyde en jagtpil tværs gennem en bøtte med sand, mens en riffel i f.eks. kaliber .308 kun vil trænge halvvejs igennem. Professionelle jægere i Syd Afrika har gjort forsøg som klart viser jagtpilens overlegne gennemtrængningsevne i forhold til selv et kraftigt riffelkaliber som .375 H&H.

På 20 meters afstand blev en jagtpil og kaliber .375 H&H riffelkugler gentagne gange skudt ind i en kasse med hårdtpakket sand. Jagtpilen trængte gennem 60 cm. sand hver gang, mens riffelkuglerne aldrig trængte længere ind end cirka 30 centimeter !

Sammenligner vi jagtbuen med skud fra et haglgevær på 20 - 25 meters afstand vil en jagtpil i mange tilfælde have større dræbende effekt i forhold til anslagsenergien i en haglladning, lidt beroende på hagltype og hvor mange hagl som træffer.

Tunge pile er bedre end lette. Begge pile blev skudt med samme bue fra en afstand af 50 meter mod et bilbatteri.

Den lette pil (2116) gav 50 % gennemtrængning, mens den tunge pil (2317) trængte helt igennem.

Begge pile havde samme længde, spids m.m.

(foto: Dr. Adrian de Villiers)

Ud fra et jagtetisk synspunkt er der meget som taler for jagt med pil og bue. Jægeren må måle sine egne evner som jæger mod vildtets skarpe sanser. Jagten bliver på vildtets vilkår, og buejægeren er som regel den der trækker det korteste strå.

* Buejagt er diskret og forstyrre ikke naturen, hverken vildt eller mennesker - Syd Afrikanske undersøgelser viser at af flokdyr blev 27 % andre individer forstyrret under buejagt i forhold til 97 % under jagt med riffel.

- * Buejagt giver ingen kødødelæggelse. Foruden gevinsten i større kødudnyttelse indebærer dette også en respekt for vildtet når jageren ikke massakrerer det unødvendigt.
- * På grund af den meget korte jagtafstand er risikoen for at forveksle og nedlægge fejl vildt mindst mulig.
- * Buejagt giver mindst mulig skader og forurening (bly og andre metaller, støj og forstyrrelser m.m.) i naturen.
- * Buejagt indebærer at risikoen for vådeskud formindskes til absolut minimum i forhold til jagt med ildvåben. Buen bæres uladt i terrænet indtil ret før skuddet, og er dermed mindre farlig under evt. fald m.m. for den enkelte jæger og andre.

Buejægerens brændende interesse for at lære om, og oparbejde mest mulig kundskab om vildtet og naturen, samt udvikle sine evner som jæger til det perfekte, burde efterstræbes af alle jægere. Ikke mindst af de jægere som helt forlader sig på skydevåbens effekt og skyder på uforsvarlige afstande i forhold til deres evner i at mestre våbenet.

Giraff. Dyret døde på under 80 sekunder.
(foto: Dr. Adrian de Villiers)

PÅ NATURENS VILKÅR

Buejagt giver ikke mængder af bytte - dansk vildtstatistik viser at buejægere i gennemsnit nedlægger 0,2 stk. vildt pr. jæger pr. sesong, hvorimod geværjægerne nedlægger 15 - 16 stk. vildt pr. jæger pr. sesong.

For buejagts vedkommende er det imidlertid ikke mængden af bytte, men helt andre kvaliteter som dominerer. Buejagt giver fantastisk nære, intime kontakter med uforstyrret vildt. Jagten med pil og bue forudsætter at jægeren tager sig tid til at leve sig ind i naturen. De mange timer i naturen som denne jagtform kræver, giver naturligvis en enorm kundskab og glæde over naturen. Uden god kundskab og en ægte interesse i naturen har buejægeren ingen som helst mulighed til at komme på skudhold.

Det ligger i selve buejagts natur at jagttrykket rettes mod de dyr som i et upåvirket økosystem normalt falder fra. Buejægeren nedlægger i stor grad unge uerfarne dyr, nøjagtig samme gruppe som belastes mest i et upåvirket økosystem. Spanske vildtbio- loger har taget konsekvenserne af dette og indført buejagt som forvaltningsredskab og eneste tilladte jagtmetode i en nationalpark, hvor bestanden af hjortevildt har øget nærmest ekspløtionsartet i antal.

Flere amerikanske stater bruger også buejagt som forvaltningsredskab i tætbefolkede områder med stor hjortevildtbestand, hvor jagt med ildvåben udgør en stor sikkerheds risiko, og derfor er forbudt.

Kjell Tore Solvang med caribou fra Northwest Territories.
(Foto: Kjell Tore Solvang)

BUENS UDVIKLING

Ingen kan med sikkerhed sige nøjagtig hvor gammel buen er, men mange arkæologer hævder at den er omkring 40.000 år gammel. De ældste kendte buer som fortsat er bevaret, er Holmegaard buerne fra Danmark, og de er ca. 8000 år gamle.

Buens konstruktion var i flere århundreder stort set den samme, og det var først efter den 2.nde Verdenskrig at buens udvikling virkelig skød fart.

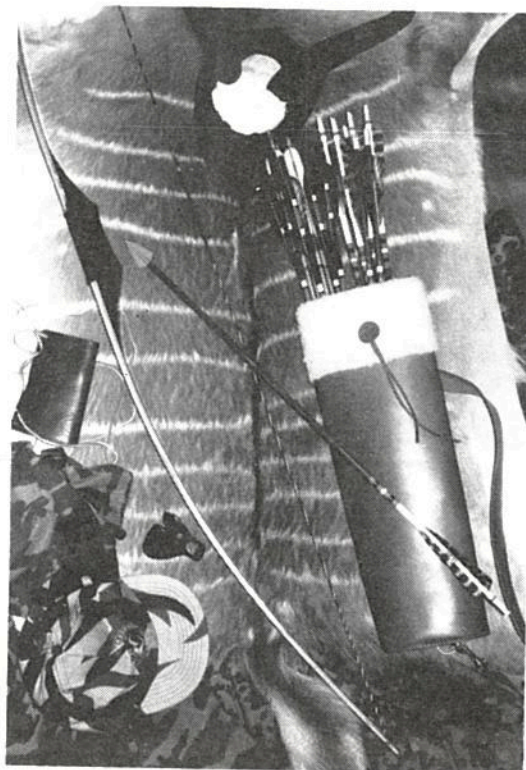
Buerne kan efter deres principielle konstruktion opdeles i tre hovedgrupper: langbuer, recurvebuer og compoundbuer.

LANGBUEN

Langbuen er den klassiske bue med det ældste kendte design. Den er enkel af konstruktion, traditionelt af træ, men i moderne udgave fremstillet af en kombination af træ og glasfiberlaminater. Langbuer fremstilles som regel som helbuer, men kan også leveres som todelte buer (take-down).

Langbuen har en meget lav egenvægt (ca. 500 - 800 gram) og er relativt eftergiven over for betjeningsfejl. Langbuer er nærmest vedligeholdelsesfri.

På grund af buens design og store styrke, når den skal bruges til jagt, kræver langbuen megen træning for at opnå god træfsikkerhed. Langbuens længde (160 - 190 cm.) kan være en ulempe under jagt i tæt vegetation.

(foto: Gerd Jørgensen)

RECURVEBUE

Recurvebuen er det næstældste buedesign vi kender til, og den moderne udgave minder meget om de gamle asiatiske buer (tyrkiske, mongolske, koreanske m.fl.).

De ældste kendte recurvebuer blev fremstillet af en kombination af træ, horn og dyresener. Den moderne udgave bliver som langbuen fremstillet af træ og glasfiberlaminater. Håndsektionen fremstilles af træ eller aluminium/magnesium legeringer.

Recurvebuens konstruktion er relativt enkel, og buen leveres enten som helbue eller som "take-down" (d.v.s. at buen kan skilles ad i flere dele).

Buen har et kraftigt kast og kaster pilen både længere og hurtigere end langbuen. Recurvebuens længde varierer meget (130 - 175 cm.), og buens egenvægt varierer alt efter materiale mellem 600 - 2000 gram.

Recurvebuen kræver ligesom langbuen megen træning for at opnå god træfsikkerhed. Ekstraudstyr kan omfatte buekogger, sigtemidler, pilehylde m.m.

COMPOUNDBUE

Compoundbuen er en moderne bue, som er blevet udviklet i løbet af de sidste cirka 25 år. Buen er fremstillet af moderne højteknologiske laminater i buebenene og håndsektionen er lavet af aluminium/magnesium legeringer.

Compoundbuen er med sine excentriske monterede hjul bedre i stand til at omsætte buens statiske energi til pilens bevægelsesenergi end både langbuen og recurvebuen. Den aflastende effekt som hjulene har ved fuldt spændt bue, bevirker at buejægeren kan sigte i længere tid og anvende en kraftigere bue end ellers.

Compoundbuen er den letteste bue at skyde med, og med det moderne bueskytteudstyr er det ikke vanskeligt at blive en rimelig god bueskytte i løbet af kort tid - det er betydelig vanskeligere at lære at blive en god haglskytte.

Compoundbuen er kort (90 - 140 cm) og har en stor egenvægt (1700 - 3500 gram). På grund af buens tekniske konstruktion kræver compoundbuen omhyggelig vedligeholdelse. Ekstraudstyr kan omfatte buekogger, sigtemidler, pilehylde, stabilisator m.m.

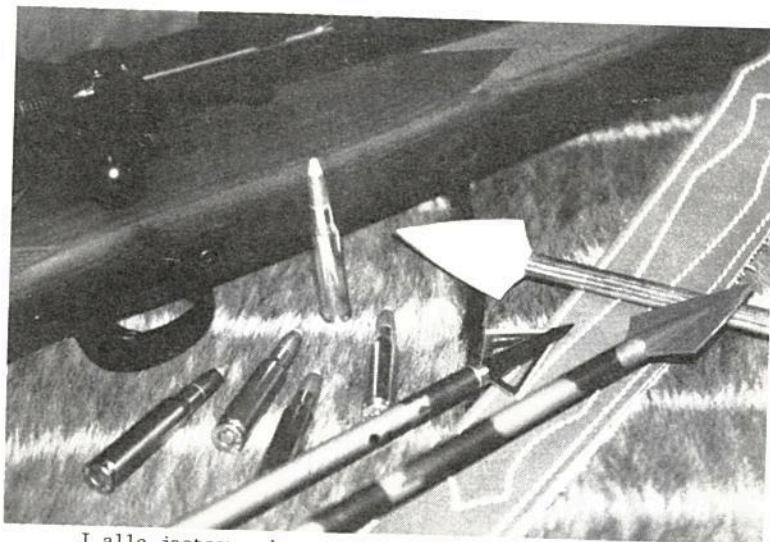
Buen er et alsidigt våben, som med korrekt sammensat kombination af trækstyrke, pil og pilespid kan bruges til jagt på alt slags vildt. Her brugt til gedde fiske.
(foto: Bjørn G. Thalerud)

JAKTPILEN

Selv om at traditionelle træpile er fuldt ud anvendelige til jagt, er langt den overvejende del af moderne jagtpile fremstillet af aluminium eller kulfiberkomposit. Selve jagtspidsen er fremstillet af metallegeringer og har minimum 2 brede barberblad-skarpe blade af stål.

Pilen har 3 eller 4 snoede faner af plast eller naturfjer som styrer den på samme måde som riffelgangene i et riffelløb.

Jagtpilen vejer normalt mellem 30 og 40 gram - en riffelkugle til elgjagt vejer 10 - 13 gram.

I alle jagtsammenhæng, uanset våbentype, gælder det om at aflive vildtet så hurtigt og humant som muligt. Buen og pilen er i denne sammenhæng fuldt ud ligeværdig med den moderne jagtriffel.

(foto: Gerd Jørgensen)

BUEJÆGERENS UDDANNELSE

Den almindelige norske jæger må i dag gennemgå et obligatorisk kurs og bestå Jegerprøven, før han/hun får lov til at gå på jagt.

Den fremtidige norske buejæger skal selvfølgelig have samme kompetance, men i tillæg også en videre uddannelse specielt for buejægere.

I dag kan norske buejægere få en international buejægeruddannelse gennem Norske Buejægers Forening, så at de kan gå på buejagt i udlandet. Denne buejægeruddannelse (IBEP) kræver at man på forhånd har bestået den norske jægerprøven, og indeholder 16 timers obligatoriske lektioner efterfulgt af både praktiske og teoretiske prøver - inklusivt en skydeprøve med krav til træfsikkerheden.

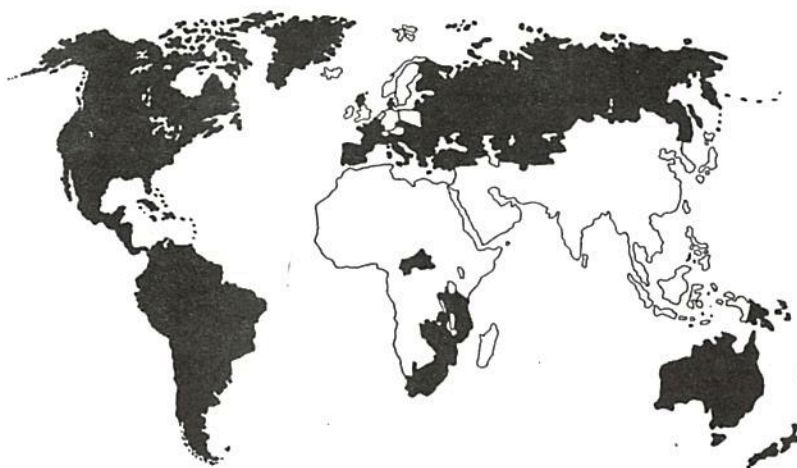
BUEJAKT I UDLANDET

Buejagt er tilladt i majoriteten af de europæiske lande, blandt andet : Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Grækenland, Italien, Litauen, Portugal, Rumænien, Rusland, Skotland, Slovenien, Spanien, Tyrkiet og Ungarn. Hele det amerikanske kontinent (både Syd - og Nord Amerika), Grønland, en række øststater, og desuden i Australien og New Zealand.

I en række afrikanske stater har buejagt altid været tilladt, og siden 1993 har flere af dem åbnet op for buejagt på farligt vildt som: bøffel, løve, leopard, næsehorn og elefant. Dette er gjort efter flere år med forsøgsvirksomhed for at bestemme om buejagt var forsvarlig som jagtmetode. Vi ved at buejagt er tilladt i flere asiatiske lande, men generelt er det mere eller mindre umuligt at få konkrete oplysninger om diverse krav til udstyr m.m., selv ved henvendelser til de aktuelle landes ambassader.

I dag rejser alle norske buejægere til udlandet for at gå på jagt, derfor har vi i NBJF idag stor erfaring i jagt med pil og bue. Norske buejægere har nedlagt vildt af alle størrelser fra duer, hare og rådyr til farligere vildt som bjørn, asiatiske og afrikanske bøfler.

Norske buejegeres Forening tilbyder sagkyndig hjælp ved arrangering af buejagtrejser til udlandet, og kan formidle kontakt med buejægere i andre lande.

Buejagt er tilladt i store dele af verden. Hvor udbredt buejagt er i de asiatiske lande vides ikke med sikkerhed. Alle lande markeret med sort tillader buejagt.

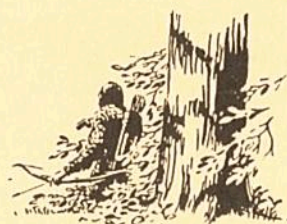
Gerd Jørgensen
(kilde: FADB, SBJF, NBEF m.fl.)

NB

NB ! NB ! NB !

NORSKE BUEJEGERES FORENING (NBJF) SKIFTER ADRESSE !!!
FORENINGENS NYE ADRESSE ER NU:

NBJF
V/
GERD JØRGENSEN
NESTVIKVEIEN 4
3135 TORØD

Blad i postabonnement
Returadresse : NBJF
v/ Gerd Jørgensen
Nestvikveien 4
3135 Torød

B

STOKKE KYRAT